

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Полулященко Ю.М.

Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядаються питання соціальної адаптації та самореалізації особистості людей з обмеженими можливостями засобами фізичної культури і спорту.

В статье рассматриваются вопросы социальной адаптации и самореализации личности людей с ограниченными возможностями средствами физической культуры и спорта.

In the article are examined the questions of social adaptation and self-realization of personality of people with the limited possibilities by facilities of physical culture and sport.

Ключові слова: психофізична реабілітація, соціальна адаптація, інклюзія, інтеграція, медико-психолого-педагогічний супровід.

Ключевые слова: психофизическая реабилитация, социальная адаптация, инклюзия, интеграция, медико-психолого-педагогическое сопровождение.

Key words: psychophysical rehabilitation, social adaptation, inclusion, integration, medico-psychology-pedagogical support.

У межах соціальної моделі допомога дітям та молоді з обмеженими функціональними можливостями передбачає: розширення сфери їх соціальних контактів; створення умов для довільного переміщення; забезпечення різних видів консультування; навчання дітей з обмеженими можливостями в загальноосвітніх школах; допомоги в професійному самовизначенні та працевлаштуванні; розвиток потенційних можливостей інвалідів; створення мережі громадських організацій, які здійснюють різні види соціальної реабілітації та захищають інтереси дітей-інвалідів у суспільстві; залучення волонтерів до роботи з дітьми та молоддю з обмеженими функціональними можливостями.

Однією з форм швидкого реагування на кризові ситуації, інструментом впровадження соціальної політики виступає професійна соціально-педагогічна діяльність. Змістом її є надання допомоги дітям та молоді з обмеженнями життєдіяльності шляхом діагностування їхніх проблем, прогнозування, посередництва, інформаційно-консультативної діяльності, прямої педагогічної і психологічної підтримки, яка стимулює власні сили клієнтів. Комплексність проблем соціально-педагогічної роботи, складність об'єктів і суб'єктів соціальних перетворень, необхідність при обмеженому об'ємі соціальних ресурсів одержання максимально значимого і ефективного результату – все це вимагає технологізації соціально-педагогічної роботи, що і є **темою нашого дослідження**.

Термін «соціально-педагогічна технологія» з'явився порівняно недавно. По-перше, соціально-педагогічні технології можна розуміти як способи застосування теоретичних висновків у розв'язанні практичних завдань; по-друге, під соціально-педагогічними технологіями розуміють сукупність прийомів, методів і впливів, які застосовуються для розв'язання тих чи інших соціальних проблем.

Розрізняють дві основні форми застосування соціально-педагогічних технологій: створення програм, які містять засоби і способи діяльності; здійснення діяльності, побудованої на основі таких програм.

Діяльнісний підхід до трактування соціально-педагогічних технологій передбачає застосування їх у таких видах соціально-педагогічної роботи, як: вплив на процес соціалізації особистості, здійснення соціально-педагогічного контролю, соціально-педагогічна профілактика, терапія, реабілітація, соціально-педагогічне опікунокство та посередництво.

Аналіз літератури з теорії і практики соціальної педагогіки дозволяє виділити наступні етапи використання соціальних технологій:

- 1) теоретичний, який передбачає обґрунтування мети і об'єкту технологічного впливу, виділення складових компонентів соціального процесу та з'ясування зв'язків між ними;
- 2) методичний, який пов'язаний з підбором методів та засобів впливу, збором та аналізом інформації, визначенням принципів перетворення результатів аналізу у висновки та рекомендації;
- 3) процедурний, що пов'язаний з практичною діяльністю по апробації розробленого алгоритму використання методів і засобів.

Таким чином, структура будь-якої технології в соціально-педагогічній роботі визначається наявністю: а) науково-обґрунтованої програми, згідно якої розв'язується дана проблема; б) заданого алгоритму як системи послідовних операцій на шляху досягнення результату; в) певного стандарту діяльності як критерію успішності.

Класифікація технологій соціально-педагогічної діяльності здійснюється на основі: видів, рівнів, сфер застосування; способів та методів, що використовуються; диференціації об'єктів. Розрізняють технології:

1) глобальні – пов'язані з вирішенням загальнолюдських проблем. Ґрунтуються на знаннях, методах, засобах, які сприяють розв'язанню не лише внутрішніх але й світових тенденцій розвитку, з'ясуванню зв'язків суспільства і природи;

2) інноваційні технології являють собою такі методи і прийоми інноваційної діяльності, які спрямовані на впровадження інновацій та нововведень у суспільстві, на реалізацію ініціатив, що викликають якісні зміни в різних сферах соціального життя і призводять до раціонального використання матеріальних і інших ресурсів у суспільстві;

3) рутинні технології виділяються малою наукоємністю; відображають вчорашній день соціально-педагогічного впливу і мало стимулюють соціальний об'єкт, соціальну систему до змін;

4) регіональні технології: спрямовані на вивчення і реалізацію закономірностей соціально-педагогічних аспектів устрою даної території, а також їх планомірні зміни;

5) однією із різновидів універсальних технологій є технологія глобального моделювання;

6) інтелектуальні технології спрямовані на розвиток і стимулювання діяльності людей, розвиток їх творчих здібностей;

7) історичні технології передбачають осмислення історичного досвіду на основі політичного, економічного, духовного і соціального діагностування;

8) демографічні технології націлені на вивчення механізму відтворення населення і розроблення способів зміни його чисельності, складу, розміщення і т.д.;

9) технології згоди полягають у застосуванні шляхів і методів досягнення згоди більшості населення у вирішенні найбільш актуальних питань громадського життя, його взаємодії;

10) технології розв'язання конфліктів;

11) адміністративно-управлінські технології – методи безпосереднього оперативного впливу на об'єкт управління;

12) психологічні технології – способи впливу на психологічні процеси, явища та відносини, методи впливу на установки, характер, реакції, волю особистості, міжособистісну взаємодію;

13) психофізіологічні технології – спрямовані на зміну параметрів тих процесів, що відбуваються у людині.

Враховуючи інтегрований універсальний характер соціально-педагогічної діяльності, можна виділити власне соціальні технології, соціально-психологічні, соціально-медичні та ін. Також технології соціально-педагогічної діяльності класифікуються за рівнями складності: а) прості, доступні неспеціалістам; б) складні, що вимагають кваліфікації одного спеціаліста; в) складні, що вимагають кваліфікації спеціалістів в різних галузях.

Технології соціально-педагогічної діяльності можна умовно розділити на три групи: *технології діагностики* (побудовані на основі вивчення соціальних проектів і можливого прогнозування їхнього розвитку); *технології конструювання і проектування* розвитку тих чи інших соціальних об'єктів; *технології реалізації соціальних проектів*, програм та впровадження соціальних інновацій. Також можна виділити типи технологій, які мають за мету повернення індивідам здатності до соціального функціонування – технології соціальної реабілітації і адаптації.

Варто зазначити, що технології соціально-педагогічної роботи виконують ряд функцій:

– діагностична, яка полягає в аналізі соціальних проблем, з'ясуванні їх причин, дослідженні проблемного простору соціальної ситуації конкретних клієнтів;

– прогностична, що передбачає виявлення і облік окремих громадян чи спільнот, які відносяться до груп соціального ризику і прогнозування можливих змін;

– системно-моделююча, яка сприяє з'ясуванню об'єму, форм і методів соціально-педагогічної допомоги людям і групам, що опинилися у важкій життєвій ситуації та обґрунтуванню системи надання допомоги на різних рівнях;

– організаційна, що полягає в розробці, ресурсному забезпеченні, реалізації і оцінці соціальних проектів, спрямованих на розв'язання соціально-педагогічних проблем, допомозі певній категорії клієнтів;

– активаційна, що передбачає активізацію потенціалу власних можливостей індивіда, сім'ї, групи а також організацію само- і взаємодопомоги;

– практична, яка полягає у наданні різноманітних видів допомоги в ситуаціях життєвих труднощів, організації консультацій і тренінгів для покращення стосунків між людьми, сприянні в оформленні документів та інше;

– розпорядчо-управлінська, що передбачає координацію діяльності державних і недержавних організацій і закладів соціального спрямування, участь у формуванні соціальної політики, підборі у вихованні кадрів, а також менеджмент органів соціального управління;

– евристична, яка сприяє поглибленню розуміння соціальних проблем, покращенню освітньої і загальнокультурної підготовки соціальних педагогів та підвищенню їх кваліфікації.

Цілком очевидно, що ці функції реалізуються повністю лише в комплексі. Застосування тих чи інших технологій в соціально-педагогічній роботі визначає її подальшу ефективність.

Отже, в нашому випадку, соціально-педагогічна технологія це сукупність прийомів, методів та впливів, що використовуються соціальними педагогами з метою досягнення успіху у вирішенні соціальних проблем та забезпечення ефективності надання соціально-педагогічної допомоги особам з обмеженими психофізичними можливостями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антология социальной работы. В 5 т. / Сост. М.В.Фирсов. – М.: Сварог – НВФ СПТ, 1995. Гаврилова К.В. Воспитание человечности. – Минск, 1985.
2. Педагогічна майстерність / Під ред. І.А.Зязюна. – К., 1997.
3. Теория и методика социальной работы (в вопросах и ответах). Отв.ред. А.М.Панов, Е.И.Холостова. – М., 1997. – 163с.
4. Технології соціально-педагогічної роботи: Навч. посібник / за заг. ред. проф. А.Й.Капської. – К., 2000.
5. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы: Учеб пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000.

УДК 376.1+364.048.6:371.1:64.0443(045)

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

Прядко Л.О.

Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

У статті визначені відмінні риси педагогічної діяльності корекційного педагога реабілітаційного центру від діяльності інших закладів для розумово відсталих дітей, висвітлена та охарактеризована структура його педагогічної діяльності.

В статье указаны отличительные черты педагогической деятельности коррекционного педагога реабилитационного центра от деятельности других учреждений для умственно отсталых детей, освещена и охарактеризована структура его педагогической деятельности.

Distinguishing features of pedagogical activity of a correctional teacher at the rehabilitation center different from the activity of other establishments for mentally retarded children are indicated; the structure of his pedagogical activity is outlined and characterized in the article.

Ключові слова: корекційний педагог, реабілітаційний центр, розумово відсталі діти.

Ключевые слова: коррекционный педагог, реабилитационный центр, умственно отсталые дети.

Key words: correctional teacher, rehabilitation center, mentally retarded children.

Сутність і структура педагогічної діяльності є однією з найактуальніших проблем педагогічної науки і практики. Діяльність педагога полягає у постійному врахуванні інтересів дитини. Педагогічна діяльність в умовах сьогодення має деякі зміни у своїй цілеспрямованості. Це стосується і корекційної освіти.

У корекційній педагогіці вивченню професійної діяльності корекційного педагога реабілітаційного центру присвячені праці українських і російських дослідників та практиків: Л.І. Аксьонової, І.М. Бгажнокової, О.В. Гаврилова, Н.Ф. Дем'яньєвої, Т.Д. Ілляшенко, Р.І. Кравченко, Н.В. Майорової, В.М. Синьова, А.М. Царьова, А.Г. Шевцова, Л.М. Шипіциної, але питання комплексного обґрунтування діяльності корекційного педагога потребує конкретизації й уточнення.

Метою статті є визначення відмінних рис педагогічної діяльності корекційного педагога реабілітаційного центру від діяльності інших закладів для розумово відсталих дітей, висвітлення та характеристика його педагогічної діяльності.